

Domy pod napětím

S moderní japonskou architekturou je to jako s ochutnáním syrových ryb: jakmile je polknete, zprvu se sice budete muset vyrovnat s chuťovými předsudky, ale pak se na nich stanete závislími. Tokijské studio Bow-Wow se nyní představuje v pražské Galerii Jaroslava Fragnera.

Autor:

Petr Volf

Foto: Galerie Jaroslava Fragnera

Můžeme se obdivovat popovým architektonickým hvězdám typu Gehryho nebo Foster, ale nakonec se stejně musíme s úctou sklonit před japonskou architekturou. Právě ona totiž má v současnosti největší sílu

a přináší zásadní inspirační podněty. Přitom nemusí jít jenom o žijící „prvosledové“ legendy, jakými jsou Tadao Ando, Arata Isozaki či Toyo Ito a Shigeru Ban, protože Japoncům se daří prosazovat hned v několika generačních vrstvách. Nelze si to znovu nepřipomenout při prohlídce výstavy tokijského ateliéru Bow-Wow v Galerii Jaroslava Fragnera, kde Yoshiharu Tsukamoto a Momoyo Kaijima představují svou převážně městskou architekturu posledních deseti let. Energie z ní jenom srší – jako by celá byla pod nepřetržitým proudem.

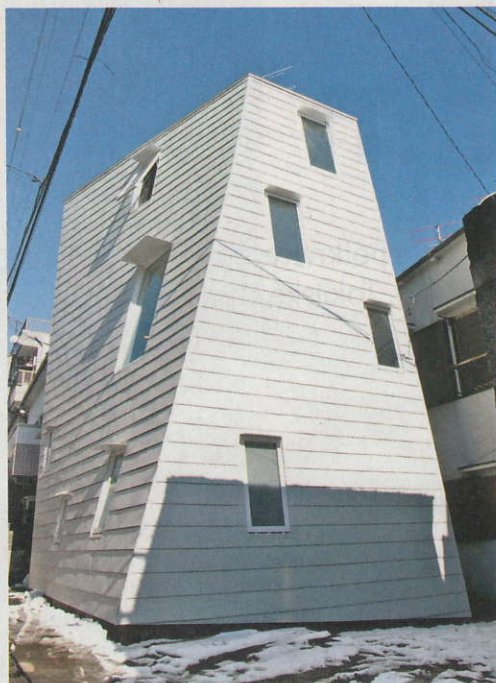
Expozice měla premiéru na loňském bienále architektury v Benátkách, jehož se architekti Bow-Wow zúčastnili už počtvrté, a než se dostane do Tokia, ještě se přesune do Kodaně. Jádrem jsou dvě desítky perfektně vypracovaných dřevěných modelů staveb ve velikosti jedna ku dvaceti, které doplňují fotografie domů, jež podle těchto maket vznikly. Díky modelům takových rozměrů se dá výborně zorientovat ve stavbách a řezy zase umožňují pochopit prostorovou kompozici, která je pro tento ateliér zásadní, protože vytvořil vlastní pojetí loosovského raumplanu. Další součástí výstavy jsou filmové projekce, a to hned na dvou místech galerie – v předšálí a v horním podlaží.

Proluka jako inspirace

Architekti jsou silní především svými rodinnými domy postavenými na extrémně složitých parcelách japonských přelidněných metropolí, kde by – s velkou pravděpodobností – našince vůbec stavět nenapadlo. Platí to obecně. Předností většiny architektů ze země vycházejícího slunce je právě způsob, jakým se naučili využívat každé zbylé a „nezastavitelné“ proluky k vytvoření svěbytných budov. Jejich obyvatelé jsou přitom vesměs nuceni bydlet vertikálně, v několikapodlažních domech vztyčených na úzkém půdorysu, s důmyslně kladenými schodišti. Podstatné je, že žijí ve svém, což je – nejenom v Japonsku – sen středních vrstev o individuálním bydlení. Mezi klienty Tsukamota a Kaijimy najdeme kupříkladu novináře, spisovatele, výtvarníky, vydavatele i učitele (mimořadně, obdobná skladba byla také mezi prvními obyvateli pokrokové pražské kolonie Baba, postavené před osmdesáti lety).

TOWER MACHIYA byl postaven pro manžele se dvěma dětmi. Muž sní o tom, že bude čajovým mistrem. Dům proto vrcholí čajovou místností na horním podlaží.

SWAY HOUSE byl navržen pro pro uměleckého ředitele a jeho manželku ilustrátorku, kteří očekávají narození miminka. Chtěli malý hudební pokoj pro muže, ateliér pro ženu a koupelnu otevřenou ven.

To, co dokážou vmáčkнуть mezi dva už existující domy, je opravdu samo o sobě pozoruhodné, nicméně jejich architektura působí velmi expresivně a vstřícně. Je znát, že svoji práci dělají Bow-Wow s radostným nasazením, protože se neopakují a protože formy jejich staveb jsou – až na výškový ráz – hodně rozdílné. Kupříkladu neřeší, jaký sklon by měla mít střecha; je jim jedno, bude-li sedlová, rovná či pultová nebo půjde-li o kombinaci možností. V tomto ohledu jsou svobodní a sklon volí podle kontextu lokality – nebo snad podle momentálního rozpoložení.

Kdybychom měli hovořit o nějakém stylu, pak se projevuje zejména jistotou, s níž architekti dokážou jednak definovat místo, jednak ho přizpůsobit potřebám uživatelů. Klíčovou stavbu pro jejich pojetí architektury, kde se interiéry různě prolínají, doplňují a navazují na sebe v organickém sledu, představuje vlastní ateliér ve čtvrti Shinjuku-ku. Zabírá plochu pouhých šesti desítek metrů čtverečních, nicméně v konečném výsledku se jim podařilo vytvořit devítiúrovňový interiér o podlahové výměře přesahující dvě stě metrů, a to je na Tokio luxusní velikost.

Bow-Wow jsou nejenom architekti, ale také teoretici, což je výhodné, protože každý autor, který je schopen zdůvodnit a podložit svoje počínání nějakou teorií, je silnější než

BOKUTEI vznikl pro vydavatele, jeho ženu v domácnosti a dvě děti. Dům plánují otevřít i jako penzion a prostor sloužící pro umělecká představení.

ten, kdo se nemá o co opřít. Ve svém přístupu k projektování vycházejí především z behaviorální nauky, což je věda zabývající se zkoumáním lidského chování a vlivů (zejména fyzického a sociálního prostředí), které na něj působí. Podle toho pak zkoušejí přizpůsobit fungování svých staveb jejich budoucím uživatelům: „Činnosti a opakované chování, které lidé věnují řízení obyčejných, denních úkolů, produkují ‚normu‘ a for-

muji místa a lidi, kteří si tuto normu berou za svou,“ vysvětluje Yoshiharu Tsukamoto a dodává: „Příjemný pocit napětí, se kterým se návštěvník setkává v tradiční japonské suši restauraci, je výsledkem toho, že se člověk stává součástí jedné takové normy.“ Pozoruhodné je, že přes takovéto chladně racionální, až sociálně inženýrské uvažování zůstávají stavby Tsukamota a Kaijimy velmi lidské a emotivní.

TOWER HOUSE (zcela vlevo). Majitel domu je manažer velkého obchodního domu, žena pracuje v obchodě s módním zbožím. Mají velkou sbírku oblečení, desek a knížek.

SPLIT MACHIYA vznikl pro uměleckého ředitele a jeho manželku, která je grafickou designérkou. Dům je komponován tak, aby s nimi mohla žít i ženina mladší sestra.

Pár je více než dva

Kromě behaviorální nauky se Bow-Wow také zabývají odkazem metabolismu, architektonického hnutí, jemuž se v Japonsku dařilo v šedesátých letech. Kenzo Tange, Fumihiko Maki či Kiyonori Kikutake tehdy ve svých stavbách reagovali na rozvoj nejrůznějších technologií a domy pojímali jako pláště složenou z kabin či kapslí prostoupených nejmodernější technikou. Mělo jít o dokonalé stroje na bydlení, ale nikoliv takové, jak si je představoval Le Corbusier. Pikantní je, že realizace metabolistů (například slavná tokijská modulová věž Nagakin od Kurokawy), kteří se rádi nechávali inspirovat vědeckofantastickými snímky, zanedlouho po jejich dokončení sloužily jako předobrazy pro futuristické filmy typu Blade Runner od režiséra Ridleyho Scotta, 6. den Rogera Spottiswooda nebo Pátý element od Luca Bessona. Yoshiharu Tsukamoto a Momoyo Kaijima tvorbu svých předchůdců popularizují a navazují na ně. Architektonický metabolismus poklá-

dají za možnost, jak se vyrovnat se stavěním v přehluštěných metropolích.

Ateliér Bow-Wow vznikl v roce 1992, tehdy bylo Tsukamotovi dvacet sedm a jeho kolegy- ni třiaadvacet. Spojení mužského a ženského elementu není v architektuře neobvyklé, ostatně SANAA, loňští držitelé Pritzkerovy ceny Kazuyo Sejima a Ryue Nishizawa, také pracují v páru a nekompromisní Zaha Hadid si zase jako svůj protějšek vybrala Patrika Schumachera. Ještě více než ve světě se partnerským dvojicím, jež však spojuje cosi více než jen racionální rozhodnutí „dělat spolu“, daří u nás. Posuďte sami: z klasiků jsou to Alena Šrámková a Jan Šrámek, Věra Machoninová a Jan Machonin, ve střední generaci Roman Koucký a Šárka Malá, Stanislav Fiala a Daniela Polubédová a mezi nejmladšími David Maštálka a Lenka Křemenová.

Výstava studia Bow-Wow končí 4. dubna. Derniéra bude na nejvyšší úrovni: v kině Světozor vystoupí Momoyo Kaijima s přednáškou o tom, jak to v ateliéru opravdu chodí. ★

ATELIER BOW-WOW

Výstava

Atelier Bow-Wow: House Behaviorology

Místo: Galerie Jaroslava Fragnera

Adresa: Betlémské náměstí 5a, Praha 1

Počet vystavených modelů: 20

Kurátor: Dan Merta

Otevřeno: do 4. dubna

INZERCE

BUBENICKÁ SHOW MANAO - DRUMS OF CHINA MÍŘÍ POPRVÉ DO ČR!

MANAO

DRUMS OF CHINA

6. 4. 2011 PRAHA Divadlo Hybernia | 20:00

“POWER,
RHYTHM
& BEAUTY”

LADY'S PERCUSSION

www.pragokoncert.com

HLAVNÍ PARTNER: **HOSPODÁŘSKÉ NOVINY**

PARTNERI: **PRAGUEOUT.CZ** **LISTY** **libim se ti.cz** **PARKHOTEL** **Neon Prague** **TISKARNA BILÝ SLON**

TICKETS: **ticketportal** **TICKETPRO**